

Szegedi bohémek Kecskeméten

Ha énekesnek érdemes valahol apati-anyait beleadni — létkendézett, állítólag, ekképpeni Benjamins Gligli —, úgy a Bohémélet az S jóllehet ismert, mondhatni agyonjárt szót a darab, hatása alól mégsem szabadulhat az ember. Kivételes remekmű, amit egyetlen szereplője sem „dobhat”, az epizódista sem vehet félvállról, ahol egész egyszerűen kötelező meghatódni, habár szentimentális érzelmekre föl nem kent korunktól idegen az ilyesfajta színházi penzum.

Már Csepelen sejtethető volt (ide exportálta a szegedi társulat tavaly november táján Puccini operájának koncertszerű előadását): az évad legjobb bemutatója lesz a Bohémélet. Pénteken este Kecskeméten, az impozáns művelődési központ színháztermében, a játék és a képi elemény többletével valóban olyan előadás született, amire sokáig emlékezhet majd — az a nagyszerű közönség, amely jeles szimpátiával és konok hálával honorálta teátristáink vendégjátékát. A színhely tehát Kecskemét volt. A terem enyhén félkörívré hajló, a mi Kisszínházunknál úgy háromszorta szélesebb, mely ülőhelyekkel, közel hatszázzal (meg is telt tisztességesen), széles, de befelé elharapott színpaddal, túlsúlyosított, a játékért alá benyúló orchesterrel. Minek következtében a karmesterből semmit sem lát a közönség, kellemetlenebb viszont, hogy a szólisták is csak akkor, ha természetellenes módon a fej fölött dirigál, ilyen-

kor pedig óhatatlanul a zenekarral veszíti el a kontaktusát. Egyszóval a vezénylőnek akrobatikus kívánalmakat támaszt a színhely, nyújtózkodhatott is eleget Pál Tamás: ennek tudható be minden bizonnyal, ha az első felvonás még helyell-közzel zötyögött. Hanem a csepeli előadáshoz képest, mely az emocionális forrásokon némileg hajszoltak tűnt (ne feledjük persze, más a koncertek atmoszférája), ez a produkció érett, kiegyensúlyozott, minden tartozékában megmunkált, nagyszerű együttműködésű benyomását keltette.

Horváth Zoltán rendezése hiálkodásmentesen is lényeges fölfedezéseket tett, fontos emberi összefüggéseket világított meg a színpadon. Sándor Lajos kékbemártottan is izlése, hangulatfestő díszleteiben kitalálta például a lépcsőházsarkot, ahol is a darab számára eleddig hanyagolt kis cselekvéseket tehetett láthatóvá. Így többek között azt a dramaturgiai ötletet, hogy a bohémnyára bekopogató magányos varrólány, Mimi, társat keres karácsony estéjén, s dehogys gyufáért kopogtat Rodolphe ajtaján, nincs abban szégyen, szemérmesen fölajánlkozik, miután a lépcsőházban maga fújta el a gyertyáját. (Az előadást egyelőre tetszhalálba fagyaszdták, Szegeden akkor látható majd, ha elkészül a Szabadság mozi-színház, haszonlatlan hát ehelyett és most bármifajta elemzés, az új színpad várhatóan úgyis

elrajzoltatja Horváth Zoltánnal a rendezőkönnyvét. Mindössze annyit jegyeznek meg, hogy néhány fenntartást leszámítva, a néhai Falstaff kidolgozottságára emlékeztető, elsorangú mestermunkája ez Horváthnak, melyhez Vágvölgyi Ilona jelmezei is tetészelően asszisztálnak.)

Az énekeseket még a csepeli koncert idején méltattuk. Egyetlen új szereplő került, Karikó Teréz, kinek repertoárjáról mindeddig hiányzott Musette: feltétlenül jól járt vele, annyi veretes, nagy formátumú drámai alakítás után valósággal habfürdőzött a Bohéméletnek eme legbohémebb figurájában. De a többieknek is — ritka szerencse, egyszerre valamennyiüknek — nagyon testhezálló feladatot juttat Puccini. Berádl Valéria Mimi-jének varázslatos légköre van, Réti Csabának régóta beénekelte szerepe Rodolphe, Gyimesi Kálmán akár jutalomjátékaul választhatja majd Marcellt, Shaunard szőlőmáza fekszik Vághelyi Gábornak, Gregor Józsefénél szebb kabátáriát, nem hiszem, hogy egyáltalán lehet énekelni, sőt a kisebb szerepek is ülnek Juhász Józsefnél (Benoit), Kenessey Gábornál (Alcindor).

Nincs mit részletezni rajt, lélekmengetősen szép esténk volt 1978 áprilisának 14. napján a kecskeméti művelődési házban. A szegedi színévd ídei utolsó operabemutatóján.

Nikolényi István

Szohák és pofonok

Ráncai szigorúak, 78 év nyomaival arcán.

— Nagy az én szegye-nem, nagyon nagy — motyogja félhangosan, és idegesen gyúri kötényét.

— Nem a néni szegye-ne — próbálom vigasztalni. Hasztalanul.

Amikor először hallottam H.-né történetét, nem akartam elhinni. Aztán más is mesélte. Így jutottam Bácskaiék felsővárosi piros tetős házába, ahol három éve lakik az idős asszony. Története szívet és öklöt egyszerre szorít össze.

Bácskai Lajos: — Régen ismerem őt. Nem messze lakom tőlük. Amikor elment a házunk előtt, egy-két percre megállt. Mindig érdeklődött, hogy vannak a gyerekek. Szomorúnak látszott, de hosszú ideig nem panaszkodott.

Bácskainé: — A lányom kint dolgozott a kertben. Ott hallotta: Segítség! Segítség!

H.-né: — Néhány hétre elutaztam Dunántúlra a lányomhoz, segítettem neki, mert kisgyermekük született. Míg oda voltam, a flam betört a lakásomba, beköltöztetett egy lakót, aki nála élt. Akkor felajánlotta, menjek hozzájuk és a házban halálomig lesz egy külön kis szoba.

Bácskai: — Azt mondta a néni, hogy nem jön ki a fiával. Sokat veszekszik az vele, de a menyé biztatja elene.

Bácskainé: — A Tiszának akart menni, meg akarta ölni magát. Úgy tudom, egy darabig T.-éknél húzódott meg. Itt, a szomszédban.

H.-né: — A fiam frászt is adott, hogy egy szobát jár nekem. De kezdettől fogva durva volt hozzám. Egyszer kérte, adjam vissza a papírt. Nem találtam, elfelejtettem, hova tettem. Akkor feltörte a szekrényt, az frászt kereste. Először akkor ütött meg.

Bácskai: — T.-éknél sem érezte jól magát. Ha jól emlékszem, két hétnél tovább nem lakott ott. Nagyon sajnáltam szegény asszonyt, állandóan sírt, féltettem. Egy nap tényleg a Tiszába ugrik.

H.-né: — Csak az unokám szeretett. Ő mondta: mama, menjen el, menjen a másik lányához, itt nem lesz jó magának. Egyszer meghallottam, hogy a menyem veszekszik a fiammal. Vagy én, vagy az anyád — mondta. Akkor már polkol volt az életem. Csak akkor merem hazamenni, amikor mindenki, az unokák is

otthon voltak. Tudtam, ilyenkor nem bánt a fiam.

Bácskainé: — Nagyon sírt, mikor bejött. Lehet már öt éve ennek. Mutatta a nyakát, tele volt vörös meg kéék foltokkal. A fia tette. Később azt mondta, hogy a sérülés miatt a tarkát meg kellett műteni.

H.-né: — Csak mi ketten voltunk otthon. Dühösnek látszott a flam. Kiabált velem, üvöltött. „Nem megy többet az orvoshoz, hogy megmutassa a nyakát”. El-lökött, párnát tett a száma-ra. Alatta kiáltottam: Fiaszkám, anyagilkos leszel... Felakasztanak... Gondolj a gyerekeidre... Eldobta a sarokba a párnát, ott hagyott, én meg rémülten kifutottam az udvarra, kiáltoztam.

Bácskai: — Kiűrtettük az udvaron a kamrát, kipucoltuk, berendeztük neki. Tíz-ezer forintot akart adni, de nem fogadtuk el. A fiától kaptam, hogy vegyen magának lakást. Úgy tudom, azért üldözte el az anyját, mert azt hitte, szanalják a házat, és ha a mama nem lakik ott, akkor több pénz kap.

H.-né: — Nem akartam én törvény elé menni, isten őrizz, hogy a gyerekekkel pereskedjek. Nagyon félttem otthon, de hogy mentem volna a lányaimhoz? A vejem azt mondták: vegyen a fia lakást, ha már oda költözött hozzá, és a lakását is átengedte. Így az utcára

mentem, mert sehol nem volt otthonom.

Dr. F. orvos: — A néni látható útesi nyomok voltak. Javasoltam, a látellel a bíróságra is mehet. De ő azt mondta, nem jelenti fel a fiát. Pedig komizult bánt vele, ezt én is tudom bizonyítani, mert sokáig kezeltem. Betegsége miatt villany-párnára, állandó melegre lett volna szüksége. Megvolt ugyan a villanypárna, de a fia a villanyt gyakran idkapcsolta. Sajnos, H.-né este nem egyedülálló. Hasonló történettel nemegyszer találkoztam már a praxisomban.

Csikosné dr., az ingatlan-közvetítő iroda vezetője: — Bácskaiék olyat tettek, amire nem lehet elegendő meleg szavakat találni. Furcsa dolog ilyenkor a pénzt említeni, de erről is szólni kell. Én is részt vettem Bácskaiék házában a szanalásánál. Tudom, milyen sok forinttól estek el, mert H.-né befogadták. Szívségből vették oda, s mivel a néni elhelyezéséről gondoskodni kell, a „lakottság” miatt a ház értékéből többet vonnak le. De H.-né is kap a tanácstól külön lakást.

A könnyek teljesen eltakarják a ráncokat, a néni szorítja, egyre szorítja könténye szélét, és mániákusan suttogja: — Édes fiam, de szerettelek...!

Halász Miklós

Holnapról

A mai magyar zene hete

Hagyományossá vált rendezvénysorozat kezdődik Szegeden holnap: a Magyar Zeneművészek Szövetségének dél-magyarországi csoportja, a városi tanács vb művelődésügyi osztálya, valamint a Somogyi-könyvtár és a KÖTA megyei szervezete április 17. és 21. között rendez meg a mai magyar zene hetét.

Evről évre hallhatjuk, egy héten át „sűrítve”, korunk magyar zenéjét. Képet kaphatunk sajátos, sokszínű világáról: igen fontos koncertek sorozatát jelenti az idei egy hét is. Fontosakat, mert a legújabb zenei alkotások kapnak fórumot, s az elhangzó művek beépülnek az előadó-művészek műsorába, a tanárok oktatási gyakorlatába egyaránt. Így, ezzel válik a kortárs magyar muzika mindennapjaink részévé: a közönségnek pedig igaz érzések, igaz gondolatok valósnak meg az új dallamokban.

Holnap, hétfőn este 6 órakor a Zeneszerző és közönségsorozat keretében Maros Rudóly szerzői estjét rendezik meg a Közművelődési Palota olvasótermében. A zeneszerzővel Vántus István beszélget. Kedden este 6 órakor kórusverseny lesz a Tisza-szállóban; fellép a rókusai általános iskola énekzenesi tagozatának énekkara, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola 1-es számú gyakorló általános iskolájának Bartók Gyermekkórusa, a főiskolai női kara, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozatának kamarakórusa, az Ifjú Zenebarátok Klubja,

jának kamarakórusa, a Bartók Kamarakórus és a Szegedi Egyetemi Énekkar.

Csütörtökön 6 órakor a múzeum dísztermében „Szegedről indultak...” címmel Matuz István fuvolaművészeszel Weninger Richárd, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozatának igazgatója beszélget a mai magyar zenéről. A másorban Jeney Zoltán, Láng István, Dukay Barnabás, Kalmár László, Dubrovay László —

és Matuz István szerzemé- és Matuz István szerzemé- és Matuz István szerzemé-

A gazdag program pénteken este fél 8-kor a zeneművészeti főiskola hangversenytermében rendezendő koncerttel zárul. Szegedi előadóművészek — Deiley József, Meszlényi László, Sinkó György, Szecsődi Ferenc, Kerek Ferenc, Román Zoltán, Nagy Imre, Török János, Hans Held és Király István — kortárs magyar zeneszerzők műveit adja elő.

Gómes Eszter:

Mindig magam

6.

— Ha nagyon viszkettőt az inyöm — mondtam.

Azután azt mondta apám, ha a szám elé kapom akár a kezem, akár a kötényem, nagyot vág a kezemre. De milyen nehezen tudtam róla leszokni! Csak már akkor, amikor meggyőződtem róla, hogy a két nagy fog beilleszkedik a sorba.

Gyerekkorom legmaradandóbb, egyben legkedvesebb emlékei közé tartozik a vízben való pocsokolás. Nyári zápor után a víz az udvarunkban összefutott, nem sietett elillanni. Ilyenkor megengedték a pocsogást. Ha meleg volt, még kis esőben is kint lehetünk. Hat lány volt, mindig telt belőlünk, aki pocsogott. Kibontottuk a hajunkat, az apróké be sem volt forva. Mindnyájunknak körfésűje volt, azzal fel volt a hajunk szorítva, a szemet sem árnyékolhatta a haj, sem bele nem érhetett, hogy ne legyen ártalmára.

Egymás haját fésültük, bontogattuk, fontuk és énekelünk: — Ess, eső, ess! Búza bokrosodjék, zab szaporodjék, az én hajam olyan legyen, mint a csikó farka, még annál is hosszabb, mint a Duna hossza, még annál is hosszabb, mint a világ hossza.

A két gyermeket meg csúfoltuk: „Kopasz eli-

zeusok!” Ők másképpen mulatták magukat. Abban az időben a tanyai nádtetés ereszek alja tele volt fecskécskével. Itt nálunk is volt vagy száz fészék a húszméteres tanyán, a melléképületeken, még belől, az ólak gerendáin is voltak, istállóban is. Ennek a gyönyörnek bosszantási oldala is volt. Szépen mésszel bemeszeltük az épületeket, azok meg végigpiszkolták. Ezen aztán úgy segített a nép, hogy szalmakötelet font, és végighúzta a fészék alatt. Arra hullott a piszok, és a falat nem érte.

De nem üldözték el sehonnan sem őket. Az volt a hiedelem, hogy ahol a fecskék ütök, ott a dísznők eldöglenek. Eső után a fecskék is ott repedtek a víz felett, sok szúnyog, moly repkedett ott, ezeket kapdosta az anyafecske. Három-négy kis fecske is tátotta a száját, de az anyjuk soha el nem tévesztette, melyik jön sorban.

Oly szelídek voltak, köztünk repkedtek, nem félték tőlünk, soha nem bántottuk őket. A ravasz macskák is lesték őket, volt is rá eset, hogy elkaptak belőlük. Leginkább hajnalban, kirepüléskor tudták elkapni a istálló belsejéből röplőket. Az árván maradt fecskéket megpróbáltuk a többiek közé sorolni, de azok kitűrték maguk közül. Az erősebbeket csak felneveltük valahogy, fogdostunk neki legyeket, de a gyengébbek elvesszelődtek.

A tanyánk háta megett, méter szélesen, nagyon szép gyepl volt. Tanyán szokás volt délre pihenni. Mi gyerekek, elosztottuk a gyepest, részt, a ház falára feljegyeztük, meddig a Julcsáé, meddig a Rozsáé, meddig Eszteré. Ide, ha akarta, oda engedte a másikat, ha akarta, nem. De azért csak egy bandába voltunk. Anyámék a kisházban pihentek, ennek az ablaka hátrahílt, ahol mi pihentünk. Anyám sűrűn megzörgette az ablakot.

— Lányok! Né dunogjatok! Mé én csak humok egy kicsinyég, aztán menyünk dolgozni!

De mi azért csak dunogtunk.

Tizennégy nagy eperfa volt az udvarban. Ez is el volt osztva, egyik a másikra nem mehetett. Az enyém fehér-fekete volt, fele fehéret termett, fele feketét. Apám mindig ojtotta az eperket is. Egyszer ezért is szorultam apámtól. Nem tudtam úgy menni a fán, ahogy akartam volna, nem voltak otthon apámék, fölvittem a kishűrészt, négy főága volt a fának, úgy kialakítottam rajta a járást, hogy ott is úgy jártam, mint a földön. A fűrésznek négy fogát ki is pattintottam. Ahová lépek, amibe fogdódom, amire leülök, agról ágra át tudtam lépni. Hogy milyen jó volt ott üldögelni!

Annyi fészék volt azokon a fákban, hogy az csodálatos volt, de mindig beszéltek a madarak. Mikor fogócskát játszottunk is, mindenki a maga fájához szaladt. Sok játszócimboránk lett volna, de anyám elküldte őket, mert nekünk mindig volt dolgunk. Kötözés, parészedés, gyümölcs-szedés. A század elején igen el voltak szokva Szabadkára, a piacra a népek, az állatpiacra. Bandásan hajtották a jószágot. Egy szomszéd gyerek is mindig kérkedett.

Ügym! Oda voltam Szabadkán, a vásárrban! Té még a bótáná tovább nem vótá. Nem is tucc a vásárrú beszélni, te híros! De én tudok ám!

Ettől kezdve éjjel-nappal az motoszkált a fejemben, hogy mehetnék el én a vásárra. Elég lenne, amit látnék, majd kiegészíteném én azt. De hogyan kellene eljutni? Volt hát szép süldönk, el kellene adni. Kijött a borakcs is, meg a porciófizetés. Azt mondja anyám:

(Folytatjuk)